

Innehållsförteckning

Kapitel	Sid
Vi lär oss samhällskunskap	4
1. "Demokrati handlar om att alla människor är lika värda!"	7
2. "Bilda ett eget parti!"	15
3. "Sociala medier kan hjälpa till att förändra världen."	25
4. "Grundlagarna finns för att skydda vår demokrati."	33
5. "Jag tror att jag hellre vill jobba, faktiskt!"	43
6. "Jag tycker att välfärden i Sverige är toppen!"	51
Källor	62
Bildförteckning	63

Kapitel 1

”Demokrati handlar om att alla människor är lika värda!”

Text från Sveriges riksdag

Demokrati handlar om att alla människor är lika mycket värda.

Demokrati handlar om att alla människor ska ha lika rättigheter.

Demokrati handlar om att folket ska få vara med och bestämma.

I valet är folket med och bestämmer.

STRYK UNDER TRE SAKER

i texten ovanför som demokrati handlar om.

FAKTA

Sverige är en demokrati.

Det betyder att folket får välja vem som ska sitta i riksdagen.

De som sitter i riksdagen jobbar med politik.

De kallas för ledamöter.

Det finns 349 ledamöter i Sveriges riksdag.

Partiledaren för ett av de största politiska partierna röstas vanligen fram som statsminister.

I Sverige är valen hemliga.

Ingen har rätt att få se eller veta vilket parti du röstar på.

Sveriges riksdag.

Lektion med Anna

Savas: Anna, vad betyder alla svåra ord i den här texten?

Anna: Demokrati betyder att det är folket som väljer vem som ska få bestämma.

Otto: Jag har inte bestämt något?

Anna: Nej, för du är inte 18 år.

Elle: Vad händer när man är 18?

Anna: Då blir man myndig. Och då får man rösta.

Bob: Vad är riksdagen för något?

Anna: I riksdagen sitter de politiker som folket har valt.
De röstar för eller emot nya lagförslag.

Ada: Vem ger lagförslagen?

Anna: Oftast kommer de från regeringen.

Anina: Vad är regeringen?

Anna: Det är de som styr Sverige. Vanligtvis är det partiet som fått flest röster i valet som får bilda regering.

Otto: Så regeringen ger förslag på nya lagar, och riksdagen röstar för eller emot?

Anna: Japp. Precis så.

Elle: Är alla politiker i både riksdagen och regeringen framröstade av folket?

Lektion med Natan

Natan: I dag ska vi prata om vem som bestämmer i Sverige.

Otto: Det är väl riksdagen? De röstar ju för och emot nya lagar!

Natan: Ja, det stämmer!

Man brukar också säga att regeringen styr landet eftersom de ger förslag på nya lagar. Och statsministern är chef för regeringen.

Elle: Då vill jag bli statsminister! Är det svårt?

Natan: Det finns ju bara en statsminister i Sverige. Hen är vald som partiledare av sitt parti och sen framröstad som statsminister i riksdagen.

Savas: Och det är folket som har röstat på de politiska partierna i riksdagen?

Natan: Precis! Det är därför man kan säga att demokrati betyder folkstyre, alltså att det är folket som styr.

Ada: Får alla rösta?

Natan: De som är myndiga och svenska medborgare får rösta.

Bob: Hur ofta är det val?

Natan: I Sverige är det val vart fjärde år.

Anina: Men hur mycket får statsministern bestämma egentligen?

Natan: Statsministern fattar beslut tillsammans med regeringen.

Savas: Och regeringen har bildats av det största partiet?

Natan: Oftast har den det, ja. Ibland sitter flera partier tillsammans i regeringen.

Otto: Kan vi påverka politikerna?

Natan: Ja, det går. Det lättaste sättet är att vara politiskt aktiv.

Bob: Vad betyder det?

Natan: Det betyder att gå med i ett politiskt parti.

Savas: Måste man inte vara vuxen för att gå med i ett parti?

Natan: Nej, faktiskt inte. Alla partier har ungdomsförbund.
Många av politikerna i regeringen gick med i sina partier redan som unga.

Elle: Okej. Men jag vill hellre bli statsminister direkt.

SVARA MED HELA MENINGAR

1. Vad betyder det att Sverige är en demokrati?

.....

2. Vem får rösta i Sverige?

.....

3. Hur ofta är det val?

.....

4. Vad är regeringen?

.....

.....

5. Vad betyder det att fatta beslut?

.....

Kapitel 4

”Grundlagarna finns för att skydda vår demokrati.”

FAKTA

Lagar

I Sverige är det riksdagen som bestämmer lagarna.

En lag bestämmer vad man får göra, och vad man inte får göra.

Lagarna är till för att skydda människorna.

Vi får inte skada varandra.

Den som bryter mot lagen får ett straff.

Det kan vara böter, alltså att betala pengar.

Det kan också vara att sitta i fängelse.

Många lagar förnyas varje år.

Men vissa lagar är mycket svåra att förändra.

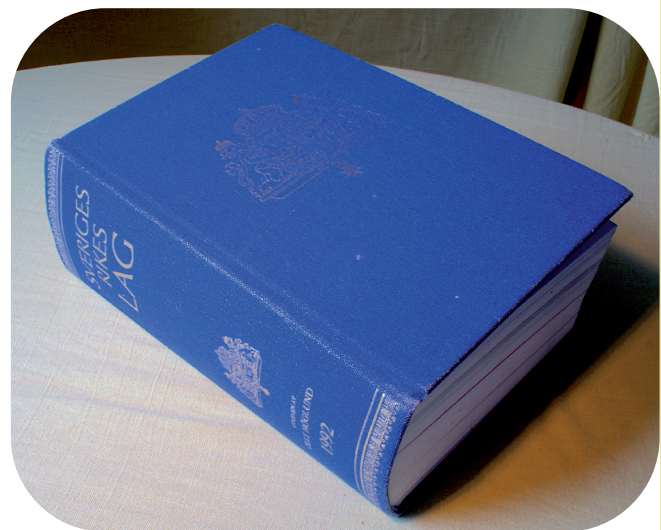
De kallas grundlagar.

Sveriges grundlagar är:

- Regeringsformen
- Yttrandefriheten
- Tryckfrihets-förordningen
- Successions-ordningen

Sveriges lagbok.

I den står alla Sveriges lagar.

Lektion med Natan

Anina: Varför är det svårt att förändra grundlagarna?

Natan: Grundlagarna finns för att skydda vår demokrati.

Otto: Hur då?

Natan: Yttrandefriheten, till exempel. Att yttra betyder att säga. Så lagen skyddar oss, vi är fria att säga vad vi vill.

Bob: Vad bra!

Natan: Tryckfrihetsförordningen betyder att vi får skriva vad vi vill i tidningar och böcker.

Elle: Regeringsformen, då?

Natan: I regeringsformen står det att Sverige är en demokrati, och att all makt utgår från folket. Alltså att folket bestämmer.

Ada: Den sista då? Ett jättekonstigt ord.

Natan: Successionsordningen säger vem som ska vara drottning eller kung i Sverige. Och att den som är kung eller drottning i Sverige inte har någon politisk makt, eftersom folket bestämmer.

Otto: Vem har makten i Sverige, då?

Natan: Det har riksdagen kan man säga.

Elle: Och de har folket röstat fram?

Natan: Japp!

HJÄLP ADA OCH ANINA!

Hjälp Ada och Anina att svara på fem frågor.

1. Vad ska grundlagarna skydda?

.....

2. Vad betyder "regeringsformen"?

.....

.....

3. Varför är yttrandefrihet en grundlag?

.....

.....

4. Varför finns tryckfrihetsförordningen?

.....

.....

5. Vad betyder "successionsordningen"?

.....

.....

Text från *Polismyndigheten*

Sexualbrott – lagar och fakta

Sexualbrott är när någon utsätts för en sexuell handling mot sin vilja, eller när den som utsätts är under 15 år.

Det kan vara till exempel våldtäkt, sexuellt ofredande och koppleri.

År 2018 ändrades lagen om vad som räknas som sexualbrott.

Den nya lagen säger att sex alltid ska vara frivilligt, alltså att båda två ska vilja ha det.

Om man har samlag med någon som inte vill kan man dömas för våldtäkt.

Samtal på skolgården

Ada: Har du läst det här om sexualbrott?

Savas: Ja. Sexuellt ofredande, vad är det?

Ada: Det är väl när någon rör din kropp fast du inte vill.

Savas: Koppleri, det är ett konstigt ord.

Ada: Jag tror att det handlar om att man inte får sälja andras kroppar.

Savas: Vad hemskt det låter.

Ada: Verkligen. Tur att lagarna finns. Alla måste förstå att sex ska vara frivilligt.

Savas: Och att man inte får vara under 15 år.
Det är jättebra.

Ada: Undrar om #metoo-rörelsen gjorde så att lagen blev strängare?

Savas: Kanske det!

FAKTA

Vad händer om ungdomar begår brott?

Om en person under 15 år misstänks för brott så blir hen förhörd av polisen.

Föräldrarna och socialtjänsten är med på förhöret.

Om det är ett allvarligt brott så blir personen anhållen.

Då har hen rätt till en advokat.

Om personen är under 18 år är det vanligt att socialtjänsten och polisen samarbetar.

HJÄLP ELLE!

Elle ska svara på tre frågor. Hjälp henne.

1. Vad händer om en ungdom blir misstänkt för brott?

.....

.....

2. Vilka är med på förhöret?

.....

.....

3. Vem samarbetar polisen med om personen är under 18 år?

.....

.....

Kapitel 6

”Jag tycker att välfärden i Sverige är toppen!”

FAKTA

Offentligt och privat

Att något är offentligt betyder att det är öppet för alla.

Om du gör någonting offentligt så betyder det att alla kan se vad du gör.

Det som är offentligt är för alla.

En motsats till offentlig är privat.

Något som är privat är inte för alla.

OFFENTLIGT ELLER PRIVAT?

Skriv O (*Offentligt*) eller P (*Privat*) efter orden.

Skolan

Din godispåse

En dagbok

Kollektivtrafiken (bussar)

Sjukhus

Cykelbanan

Gå på toaletten

Vårt dricksvatten

Bibliotek

Lektion med Natan

Natan: Vet ni vad välfärd betyder?

Otto: Jag känner igen ordet...

Ada: Handlar det om hur vi har det i Sverige?

Natan: Exakt. Sveriges välfärd handlar om hur bra vi har det i Sverige.

Elle: Hur bra har vi det, då?

Natan: Väldigt bra, faktiskt. Tänk på er skola, till exempel.

Bob: Vad är det med den?

Natan: Skolan är gratis i Sverige, och skolmaten också. Så alla barn får utbildning, oavsett om deras föräldrar har mycket eller lite pengar.

Savas: Det är bra!

Natan: Sjukvården i Sverige är också gratis för barn. Och tandläkaren.

Anina: Är det vad välfärd betyder?

Natan: Ja. Och att vi har rent, friskt vatten i alla kranar.

Otto: Det är bra!

Natan: Och att alla gatlykter tänds utomhus när det blir mörkt.
Att det finns busshållplatser. Och bibliotek. Allt sånt kostar pengar.

Elle: Men vem betalar för välfärden?

Natan: Det gör alla som arbetar.

Anina: Betalar du?

Natan: Javisst. Välfärden betalas med skattepengar.
Så alla som har en lön hjälps åt att betala.

Bob: Men vill du det? Betala för välfärden?

Natan: Det får man inte välja själv, pengarna dras automatiskt. Men ja, jag vill absolut betala för välfärden i Sverige.

Ada: Jag tycker att välfärden i Sverige är toppen!

HJÄLP OTTO!

Otto har fått en skrivuppgift. Hjälp honom.

1. Skriv tre saker som betalas av skatten.

a).....

b).....

c).....

2. Varifrån kommer skattepengarna?

3. Får man välja själv om man vill betala skatt?

Skatten vi betalar används bland annat till att bygga busshållplatser, lyktstolpar och bibliotek.

FAKTA

Vad betyder ekonomi?

Ekonomi betyder att använda pengar på ett smart sätt.
Så att de räcker och inte tar slut.

Hur fungerar ekonomin i Sverige?

Människor som jobbar får lön.
Med lönen betalar de skatt.
Skatten betalar bland annat sjukhus, skolor och bibliotek.

När man har betalat skatt behöver man också betala sina räkningar.
Dessutom behöver man handla saker som mat och kläder för sin lön.

Vart går pengarna som vi betalar i affären?

Om du till exempel köper två kilo potatis
så kostar ju potatisen en del,
men inte lika mycket som du betalar.

Så vad händer med resten av pengarna som vi betalar?

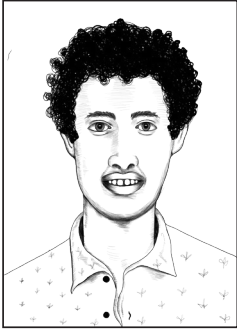
De blir lön till de som jobbar i affären och hyra
för att ha affärslokalen. Plus lite andra kostnader
som affären har för att kunna sälja sina varor.

För vår lön kan vi handla de varor vi behöver.

Skatt vi betalar går bland annat till sjukvården.

HJÄLP BOB!

Bob ska skriva tre meningar om hur ekonomin i Sverige fungerar.

Hjälp honom.

1.

.....

.....

2.

.....

.....

3.

.....

.....

Skatteverket sköter skattepengarna i Sverige.

Samtal på skolgården

Elle: Min mamma var arbetslös en gång.

Savas: Oj! Vad hände då?

Elle: Vi fick bidrag.

Savas: Vad är bidrag för något?

Elle: Det är pengar som man får om man inte kan jobba, eller inte har något jobb.

Savas: Vad bra!

Elle: Ja, välfärden i Sverige är toppen. Min mamma fick bostadsbidrag, så att hon kunde betala hyran.

Savas: Just det, vi får ju också bidrag, barnbidrag!

Elle: Får vi?

Savas: Ja, fast pengarna kommer till våra föräldrar tills vi fyller 16.

Elle: Varför då?

Savas: För att de ska ha råd att köpa mat och kläder åt oss.

Elle: Det är ju toppen.

Savas: Fick din mamma ett nytt jobb?

Elle: Ja, hon jobbar nu. På biblioteket.

Savas: Vad kul! Vi kanske ska hälsa på henne och låna en bok?

SVARA MED HELA MENINGAR

Vad är bostadsbidrag?

.....

Vad är barnbidrag?

.....